

“ÇİZGİSEL

GELİŞME

ANLAYIŞINA

ANGAJE OLMAYAN,

TÜKETİM ODAKLI

BİR İLERLEMENİN

NİHAİ AMAÇ

OLARAK

GÖRÜLMEDİĞİ BİR

TASARIM UĞRAŞI

MÜMKÜN MÜDÜR?”¹

Damla Özer*

Meltem

İzmir Akdeniz Akademisi Dergisi/

Journal of the İzmir Mediterranean Academy

No. 9, Yaz/Summer 2021, 117-119, DOI 10.32325/iaad.2021.9

* TED Üniversitesi, Endüstriyel Tasarım Bölümü, Öğretim Üyesi
/ TED University, Department of Industrial Design, Faculty Member

Başlıktaki soruyla karşılaşır karşılaşmaz heyecanla evet, mümkün olmalı dedikten sonra hemen iyi ama nasıl sorusu takip ediyor ve kitap okumaya düşünmeye teşvik ediyor, hatta kışkırtıyor.

Grafik Tasarım: Ziyacan Bayar

2019'da dördüncüsü düzenlenen ve teması döngü olan 'İyi Tasarım/Good Design İzmir' etkinlikleri, Kurtgözü ve Gönügür'ün ifadesiyle "tasarım kültürünün bir kamu yararı meselesi olduğu fikrini" merkeze almıştır². Kolektif emek ürünü olan bu kitapta ise konuya dair metinlerle birlikte etkinlikler belgelenip toparlanmış.

Kitabın ilk yarısında yukardaki sorunun nasılı ile ilgili metinler çeşitli tasarım alanlarından pek çok zengin örnekle dolu: miselyum mantarı olanaklarından keçi gibi nasıl yaşanır

¹ Emre Gönügür ve Aren Emre Kurtgözü, eds., *İYİ TASARIM "DÖNGÜ" Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* (İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020).

² Aren Emre Kurtgözü ve Emre Gönügür, "Köprüden Önceki Son Çıkış? Tasarım ve Döngüsellik," *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* içinde (İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020), 23.

araştırmasına, giysilerin üst dönüşümden ziyansızlığa ilginç konular ele alınmış. Her biri tasarlama biçimlerini ve süreçlerini tartışıp merakı ve araştırma dürtüsünü artırıyor. Sosyolojik sorunların ivmesiyle, tasarlama eyleminin kendisi de bizim ona nasıl yaklaştığımız da değişiyor, ve hatta daha radikal ve hızlı değişmesi için bizim aktif rol almamız gerekiyor. İrkdaş Doğu ve Pinto'nun dediği gibi, tasarım "insanların değişime nasıl uyum sağladıklarına dair bilinçli süreçlerle" ilgili; ve tıpkı insanın evrimleşen kültürel bir varlık olması gibi, tasarımı nasıl yaptığımız ve onu "nasıl anladığımız da evrimleşen bir kültürel anlayış" haline dönüşüyor³. Döngülerin bizlere öğrettikleri ile, artık tasarlamak başı sonu belli bir çizgisel eylem olmaktan çıkıp, hedeflenen "sonuç ürünün bir bina, eşya veya giysi gibi tekil ve somut bir nesne yerine bir sistem olması anlamına geliyor"⁴. Biyotasarım araştırmasına potansiyel örneklerden biri olan mantar miselyumu kullanarak yapılan denemeler, malzemenin sadece pasif bir hammadde olmaktan çıkıp tasarım paydaşı olarak sürece dahil olması fikri zihin açıcı⁵.

Kitabın ikinci yarısında orada olabilseydim dedirten, heveslendiren etkinlikler: paneller, atölyeler ve sergiler belgeleniyor. Özellikle mekânsal ve yüz yüze etkinliklere hasret kal-

³ Derya İrkdaş Doğu ve Raul Pereira Pinto, "Canlı Sistemlerle Tasarım: Mantarlarla Tasarlamak," *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* içinde, haz. Emre Gönülügür ve Aren Emre Kurtgözü (İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020), 91.

⁴ Serdar Aşut, "Ziyansız Tasarım," *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* içinde, haz. Emre Gönülügür ve Aren Emre Kurtgözü (İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020), 111.

⁵ Raul Pereira Pinto ve Derya İrkdaş Doğu, "Bir Tasarım Malzemesi Olarak Mantar Miselyumu," *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* içinde, haz. Emre Gönülügür ve Aren Emre Kurtgözü (İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020), 214.

dığımız salgın günlerinde -fotoğraflar net anlatamasa da- bıraktıkları izlenim, düşünsel anlamda üretken ve yüksek etkileşimli, zenginlik ve derinlik barındıran etkinlikler oldukları idi. Doğrudan ya da dolaylı olarak döngüleri mesele edinmiş geniş yelpazede etkinlikler gerçekleşmiş; ve bunların sadece basılı mecrada yazınsal ve görsel durağan temsilleri ile yetinmek zor. Bu nedenle, örneğin sosyal medya adresi veren 'toplatamamlatasarla' adlı atölye çalışmasının videolarına göz atma olanağı bulmak sevindirici. Merak uyandıran çalışmalardan bir diğeri "insanın ay ve güneşle döngüsel varoluşunu ifade eden enstalasyon" çalışması. Bir başka örnek ise çocuklar için oluşturulan Düş-e-zemin: açık ve bitmemiş mekânsal potansiyeller verildiğinde nasıl da çocukların hızla sahiplenip bu 'ara mekânları' oyun ve oyuncağa dönüştürebildikleri gözlemlenmiş⁶.

Atölye çalışmalarının hissettirdikleri, heyecanlı insanların ilginç fikirlerle bulunduğu, ve artık değişim/dönüşüme sağlam adımlar atmaya gönüllü taze bir enerjinin var olduğu yönünde. Bir dönüm noktasından öteki tarafa devrilmekte olduğumuzun kanıtlarını görmek homo sapiens türü için umut veriyor.

Etkinlikler bütününe ve özelde kitabın sade ve özenli grafiklerin değerlendirmesinde Ziyaçan Bayar, görsel kimlik tasarımının "az tüketen, az harcayan, makul ve yeterli olanla derdini anlatan"⁷ diyor, ve öngörülen bu mütevazı çerçeveyi lehine çevirmeyi başarıyor.

⁶ Melis Varkal ve Tuba Doğu, "Düş-e-zemin," *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* içinde, haz. Emre Gönülügür ve Aren Emre Kurtgözü (İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020), 225.

⁷ Ziyaçan Bayar, "İyi Tasarım/Good Design İzmir_4 Görsel Kimlik Tasarımı," *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* içinde, haz. Emre Gönülügür ve Aren Emre Kurtgözü (İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020), 116.

Kaynakça

Aşut, Serdar. "Ziyansız Tasarım." *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* içinde, hazırlayanlar Emre Gönülügür ve Aren Emre Kurtgözü, 104-12. İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020.

Bayar, Ziyacan. "İyi Tasarım/Good Design İzmir_4 Görsel Kimlik Tasarımı." *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* içinde, hazırlayanlar Emre Gönülügür ve Aren Emre Kurtgözü, 116. İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020.

Gönülügür, Emre, ve Aren Emre Kurtgözü, eds. *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020.

İrkdaş Doğu, Derya, ve Raul Pereira Pinto. "Canlı Sistemlerle Tasarım: Mantarlarla Tasarlamak." *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir*

ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür? içinde, hazırlayanlar Emre Gönülügür ve Aren Emre Kurtgözü, 82-103. İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020.

Kurtgözü, Aren Emre, ve Emre Gönülügür. "Köprüden Önceki Son Çıkış? Tasarım ve Döngüsellik." *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* içinde, 16-26. İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020.

Pinto, Raul Pereira, ve Derya İrkdaş Doğu. "Bir Tasarım Malzemesi Olarak Mantar Miselyumu." *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* içinde, hazırlayanlar Emre Gönülügür ve Aren Emre Kurtgözü, 214-17. İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020.

Varkal, Melis, ve Tuba Doğu. "Düş-e-zemin." *Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?* içinde, hazırlayanlar Emre Gönülügür ve Aren Emre Kurtgözü, 224-27. İzmir: İzmir Akdeniz Akademisi, 2020.